

Tehetségük az „isteni ingyen kegyelem” ajándéka **Berde Mária író és Berde Amál festőművész pályaképe**

A sepsiszentgyörgyi Liszt Intézet és a Haáz Rezső Múzeum 2024. február 6-án, kedden délután 6 órakor *Tehetségük az „isteni ingyen kegyelem” ajándéka – Berde Mária író és Berde Amál festőművész pályaképe* címmel kiállításmegnyitó eseményre hív minden kedves érdeklődőt a székelyudvarhelyi Haberstumpf-villába. A kiállítást kurátora, SZEBENI Zsuzsanna színháztörténész, a sepsiszentgyörgyi Liszt Intézet vezetője nyitja meg. Konzuli köszöntő hangzik el Magyarország Csíkszeredai Főkonzulátusa részéről, a vendégeket köszönti: ÖLVEDI Zsolt alpolgármester, házigazda MIKLÓS Zoltán múzeumigazgató. Közreműködnek: ALBERT Orsolya színművész és HAÁZ Márton fuvolaművész.

Berde Mária író és Berde Amál festőművész pályaképének megértéséhez szükséges néhány előzmény ismerete. Ilyen jelentős történelmi előzmény Bethlen Gábor nemeslevele 1629-ben, amely minden felekezetre vonatkoztatva nemesi rangra emelte az erdélyi protestáns (lutheránus, református, unitárius) lelképásztorok fiú- és lányutódait. „A lelképásztor az ordináció révén korábban is a nemesség közé számláltatott és privilégiumai kiterjedtek családjára is.” Bethlen intézkedése példátlan volt a korabeli Európában, hiszen – ahogy ezzel kapcsolatban Tonk Sándor történész fogalmaz – egy latens értelmiségi réteget tett a rendi jogosultságok birtokosává. Közülük került ki a kollégiumok diákságának közel harmada, nagyban emelve ezzel az oktatás színvonalát. A nagy fejedelem nemeslevele az erdélyi művelődéstörténet egyik meghatározó elemévé tette a református értelmiségi dinasztiát. Ezek a dinasztiák túlnőtték az egyház határait, a lelképásztor édesapa fia gyakran orvos, történész vagy matematikus lett. A laborfalvi Berde család egy ilyen dinasztia leszármazottja, tagjai az évszázadok során a haza, az egyház, a tudomány és a művészetek terén alkottak maradandót. Nem véletlen hogy a kálvini tanok közül a legfontosabb a Berde lányok gondolatvilágában az, hogy a hithű, elvhű élet a kiválasztottság jele. Tehetségük az „isteni ingyen kegyelem” ajándéka, amelynek gyümölcsötzetése kötelesség, nem egyéni érdem, ugyanakkor viszont a kijelölt úton való megtorpanás istenkísértés.

A két alkotó jelentőségéről ízelítőnek talán elég, ha azt említjük meg, hogy Szabó Magda ezt írja Berde Máriáról, a Baumgarten-díjas, Corvin-koszorús írónőről: „*Aki úgy tud írni, mint egy magyar Burns, ne szidja Seherezádét, mert ráhagyta mesemondó képességét.*” Berde Amál „*gyönyörű színésző tehetségét*” Thorma János, legkedvesebb mestere, így figyelmeztette: „*Vigyázzon is jól ezen különösen nagy adományára a természetnek, mert mindent megtanulhat a festő, de ezt az egyet nem igen lehet tanulással elsajátítani senkinek, aki nem született ezzel.*”

A kiállítás két különleges művész, egy író és egy festő testvérpár R. Berde Mária és Dóczyné Berde Amál pályaképét ábrázolja, okmányok és műalkotások, valamint riportok segítségével, és az „isteni ingyen kegyelem ajándékát” a tehetséget hivatott bemutatni. A kiállított anyag Gergely Erzsébet a Házsongárd Alapítvány elnökének kitartó gondoskodása nyomán született meg, grafikai szerkesztője Szebeni-Szabó Róbert fotográfus. A tárlat nem jöhetett volna létre az alábbi intézmények támogatása, együttműködése nélkül: Erdélyi Református Egyházkerület Püspöki Hivatala, Erdélyi Református Gyűjtőlevéltár, Sapientia Erdélyi Tudományegyetem Filmművészeti Szak, Székely Nemzeti Múzeum, nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégium és Haáz Rezső Múzeum. Külön köszönettel tartozunk a Tőkés és Berde családnak, a leszármazottaknak, akiknek mind a debreceni, mind a zalaegerszegi, mind az udvarhelyi ágon segítették a kiállítás létrejöttét.

A kiállítás 2024. március közepéig lesz látogatható.